

УДК 378. 035: 316. 46: [378. 015. 31: 172]

DOI: [10.35619/pse.vi6.187](https://doi.org/10.35619/pse.vi6.187)

Алла СЕМБРАТ

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та педагогічної інноватики
Університету Григорія Сковороди в Переяславі,
м. Переяслав, Україна
ORCID:0000-0003-2336-7203
e-mail: allasembrat@ukr.net

Лариса ТКАЧЕНКО

кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри освітології та педагогічної інноватики
Університету Григорія Сковороди у Переяславі
м. Переяслав, Україна
ORCID: 0000-0001-6972-6350
e-mail: larisa_tkachenko_80@ukr.net

ФОРМУВАННЯ ЛІДЕРСТВА ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ: РОЛЬ ПАТРІОТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ

Анотація. У статті здійснено теоретичне обґрунтування особливостей формування лідерства у здобувачів освіти в умовах глобалізації крізь призму патріотичних цінностей. Актуальність дослідження зумовлена сучасними трансформаціями освітнього простору, що характеризуються інтернаціоналізацією освіти, розвитком академічної мобільності, цифровізацією освітнього процесу та посиленням вимог до формування глобальних компетентностей особистості.

Проаналізовано сучасні наукові підходи до трактування лідерства як інтегральної якості особистості, що охоплює здатність до організації діяльності, ухвалення відповідальних рішень, ефективної взаємодії та впливу на соціальне середовище. Визначено основні типи лідерства, зокрема соціальне, освітнє, трансформаційне, та обґрунтовано їх значення у формуванні активної особистості в умовах глобалізованого суспільства.

Розкрито вплив глобалізаційних процесів на формування лідерських якостей, зокрема через розвиток міжкультурної комунікації, soft skills та здатності до адаптації в динамічному соціальному середовищі. Водночас акцентовано увагу на ризиках, пов'язаних із нівелюванням національної ідентичності, що зумовлює необхідність посилення ціннісного компонента освітнього процесу.

Обґрунтовано роль патріотичних цінностей як ключового чинника формування лідерства, що забезпечує розвиток громадянської відповідальності, національної самосвідомості та соціальної активності особистості. Визначено структуру патріотичних цінностей (когнітивний, емоційно-ціннісний і діяльнісний компоненти) та їх значення у формуванні лідерських якостей.

Доведено, що інтеграція патріотичних цінностей у зміст освітніх компонентів і позааудиторної діяльності сприяє формуванню соціально відповідального лідера, здатного поєднувати глобальне мислення з національними орієнтирами. Наголошено на необхідності гармонійного поєднання глобальних освітніх тенденцій і національно-патріотичного виховання як важливої умови ефективного формування лідерства в сучасному освітньому середовищі.

Ключові слова: лідерство, глобалізація, патріотичні цінності, освітній процес, національна ідентичність, лідерські якості, громадянська відповідальність.

Постановка проблеми. Сучасний етап розвитку суспільства характеризується інтенсивними глобалізаційними процесами, що охоплюють економічну, політичну, соціокультурну та освітню сфери. Глобалізаційні трансформації сприяють інтеграції національних освітніх систем у світовий освітній простір, розширюють доступ до інформаційних ресурсів, стимулюють академічну мобільність і впровадження інноваційних освітніх технологій. Водночас ці процеси зумовлюють суттєві зміни у змісті, формах і методах навчання, що потребує переосмислення ціннісних орієнтирів освіти та визначення нових пріоритетів у підготовці конкурентоспроможних фахівців.

У контексті глобалізації особливої актуальності набуває проблема збереження національної ідентичності та культурної самобутності. Уніфікація освітніх стандартів, активне поширення глобальних культурних зразків і цифрових комунікацій можуть призводити до нівелювання національно-ціннісних орієнтацій молоді. У зв'язку з цим важливим завданням сучасної освіти постає забезпечення балансу між інтеграцією у світовий освітній простір та збереженням національних традицій, мови, культури й історичної пам'яті.

Вагомого значення в умовах глобальних змін набуває формування лідерських якостей у здобувачів освіти. Сучасний ринок праці потребує фахівців, здатних до ефективної комунікації, критичного мислення, ухвалення відповідальних рішень, ініціативності та готовності до змін. Лідерство розглянуто не лише як управлінську характеристику, а як інтегральну якість особистості, що забезпечує здатність до впливу, самоорганізації та продуктивної взаємодії у професійному й соціальному середовищі.

Водночас формування лідерських якостей має ґрунтуватися на системі цінностей, серед яких важливе місце посідають патріотичні. Патріотичні цінності – основа громадянської відповідальності, соціальної активності та національної свідомості особистості. Їх інтеграція в освітній процес сприяє вихованню лідерів, здатних поєднувати глобальне мислення з національною ідентичністю, діяти в інтересах суспільства та держави, відповідально ставитися до професійної діяльності.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю теоретичного осмислення та практичного обґрунтування особливостей формування лідерства у здобувачів освіти в умовах глобалізації з урахуванням ролі патріотичних

цінностей. Визначення ефективних підходів до поєднання глобальних і національних орієнтирів в освітньому процесі є важливим завданням сучасної педагогічної науки та практики.

Мета статті – теоретично обґрунтувати особливості формування лідерства у здобувачів освіти в умовах глобалізації крізь призму патріотичних цінностей.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема лідерства розглядається в педагогічному, психологічному та соціальному вимірах. У педагогіці лідерство потрактовано як інтегральну якість особистості, що формується в освітньому процесі та забезпечує здатність до організації діяльності, ухвалення рішень і взаємодії [5]. Психологічні підходи акцентують увагу на особистісних характеристиках лідера, а соціальні – на його ролі в групових процесах. Н. Бандаренко, С. Косянчук визначають лідерство як ключову компетентність XXI століття [2].

Важливе місце в наукових працях посідає проблема формування патріотичних цінностей. О. Александрова, Ф. Левітас, О. Матвійчук, Н. Петрошук, О. Салата, О. Шепетяк розглядають патріотичне виховання як основу формування національної свідомості та громадянської відповідальності, підкреслюючи необхідність його посилення в умовах суспільних трансформацій [10; 3].

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному науковому дискурсі лідерство в освітньому середовищі розглянуто як складне багатовимірне явище, що поєднує особистісні, соціальні та діяльнісні характеристики. Його сутність визначається як інтегральна якість особистості, що забезпечує здатність до впливу на інших, організації спільної діяльності, ухвалення відповідальних рішень і досягнення спільних цілей. Структурно лідерство охоплює мотиваційний, когнітивний, емоційно-вольовий та поведінковий компоненти, що формуються в процесі навчання, виховання та соціалізації особистості.

У науковій літературі представлено різні підходи до типології лідерства. Зокрема, виокремлюють соціальне лідерство, що передбачає активну громадянську позицію та здатність впливати на соціальні процеси; освітнє лідерство, пов'язане з організацією освітньої діяльності та педагогічною взаємодією; трансформаційне лідерство, яке орієнтоване на зміни, розвиток і мотивацію інших до досягнення спільних цілей. У сучасних умовах особливої ваги набуває саме трансформаційне лідерство, що відповідає динамічним змінам глобалізованого суспільства. Американський психолог і дослідник лідерства Б. Басс підкреслював, що трансформаційне лідерство спрямоване на розвиток внутрішніх цінностей особистості, її здатності до самореалізації та соціальної відповідальності шляхом натхнення, інтелектуальної стимуляції та індивідуального підходу лідерів до послідовників [13]. У контексті освітнього процесу це означає, що формування лідерства має виходити за межі

функціональних умінь і охоплювати розвиток ціннісної сфери, зокрема патріотичних орієнтирів.

Глобалізація як соціокультурний феномен є багатовекторним процесом інтеграції світових економічних, культурних та освітніх систем, що суттєво впливає на розвиток освіти. Вона сприяє модернізації освітнього процесу, впровадженню цифрових технологій, розширенню академічної мобільності та інтернаціоналізації освіти. Водночас дослідники наголошують, що глобалізація створює нові виклики, зокрема загрозу уніфікації культурного простору та послаблення національної ідентичності, що потребує збереження національно орієнтованого змісту освіти [2; 7].

Феномен лідерства в освіті ґрунтується на ідеях активної, відповідальної участі особистості в соціальному житті. Ще Дж. Дьюї підкреслював, що освіта має бути процесом соціального досвіду, у якому здобувачі не лише засвоюють знання, а й навчаються діяти в реальних життєвих ситуаціях [4]. У цьому контексті лідерство формується як здатність до спільної діяльності, ухвалення рішень і відповідальності за їх наслідки.

Водночас П. Фрейре акцентував увагу на діалогічному характері освіти, наголошуючи, що справжнє навчання можливе лише через взаємодію, співпрацю та критичне осмислення дійсності [11]. Педагог перестає бути єдиним, хто вчить, а стає одним з тих, хто навчається в процесі діалогу з учнями, які також вчать, навчаючись при цьому. Вони отримують загальну відповідальність за процес, у якому зростають усі [там само]. Такий підхід безпосередньо корелює з формуванням лідерства як здатності до усвідомленого впливу на соціальне середовище.

Канадський вчений М. Фуллан вважає, що ефективний лідер у сучасному освітньому середовищі має поєднувати здатність до інновацій із глибоким розумінням ціннісних засад розвитку суспільства [12].

Сучасне розуміння лідерства в освіті нерозривно пов'язане з ціннісними орієнтирами особистості. Видатний український педагог В. Сухомлинський обґрунтував сутність моральних та духовних цінностей як ідеалів людини, коли закладаються основи людяності, доброти, доброзичливості, лідерства, совісті та милосердя [1]. У цьому контексті лідерство постає не лише як здатність до організації діяльності чи впливу на інших, а як морально відповідальна позиція, що визначає спрямованість дій особистості. Саме тому формування лідерства у здобувачів освіти має ґрунтуватися на поєднанні компетентнісного та ціннісного підходів.

На рівні сучасної державної освітньої політики у формуванні лідерства підтверджується значення патріотичних цінностей. Зокрема, у Законі України «Про освіту» (2017) наголошено на необхідності виховання особистості, яка «усвідомлює свою належність до українського народу та європейської цивілізації» [9]. У Концепції національно-патріотичного виховання підкреслено,

що результатом освітнього процесу має стати «самодостатній громадянин-патріот України, здатний до активної участі в суспільному житті» [6]. Це дає можливість розглядати патріотичні цінності як важливу основу формування соціально відповідального лідерства.

Відтак, важливим є розуміння сутності патріотичних цінностей. У сучасній педагогічній науці вони потрактовані як система ціннісних орієнтацій, що відображають ставлення особистості до своєї держави, культури, мови, історії та народу. Структура патріотичних цінностей містить когнітивний (знання про державу та культуру), емоційно-ціннісний (почуття гордості, відповідальності, належності) та діяльнісний (готовність діяти в інтересах суспільства) компоненти. Їх формування розглядається як важливий напрям сучасної освіти, особливо в умовах суспільних трансформацій та викликів глобалізації.

Особливого значення набуває взаємозв'язок лідерства та патріотичного виховання. Патріотичні цінності є ціннісною основою формування лідерських якостей, оскільки забезпечують спрямованість діяльності особистості на суспільно значущі цілі. У цьому контексті лідерство розглядають не лише як індивідуальну характеристику, а як соціально відповідальну діяльність, що ґрунтується на національній ідентичності та громадянській позиції. Ефективне формування лідерства можливе за умови інтеграції патріотичного виховання в освітній процес та поєднання глобальних і національних цінностей.

Отже, дослідження спирається на міждисциплінарний підхід, що передбачає поєднання педагогічних, психологічних і соціокультурних концепцій лідерства, урахування впливу глобалізаційних процесів та розгляд патріотичних цінностей як ключового чинника формування соціально відповідального лідера.

Глобалізаційні процеси суттєво трансформують сучасний освітній простір, визначаючи нові підходи до формування лідерських якостей у здобувачів освіти.

Практика сучасної вищої освіти засвідчує, що формування лідерських якостей здобувачів освіти відбувається як у межах освітніх компонентів, так і в позааудиторній діяльності. Зокрема, у змісті навчальних дисциплін «Педагогіка», «Психологія», «Психологія спілкування», «Менеджмент освіти», «Лідерство та командна робота» широко застосовуються інтерактивні технології навчання, серед яких кейс-метод, проєктне навчання, рольові та ділові ігри, тренінгові форми роботи.

Застосування кейс-методу передбачає аналіз реальних або змодельованих професійних ситуацій (наприклад, конфлікт у колективі, організація освітнього заходу, ухвалення управлінських рішень), що дає здобувачам освіти можливість розвивати критичне мислення, навички аргументації та відповідальність за ухвалені рішення. Проєктне навчання спрямоване на формування здатності до самостійного планування та реалізації діяльності: здобувачі освіти розробляють і впроваджують власні ініціативи, зокрема організацію освітніх подій, тренінгів, тематичних тижнів, соціальних або просвітницьких кампаній.

Ефективним є також використання рольових і ділових ігор, під час яких моделюються ситуації лідерської взаємодії: розподіл ролей у команді, ухвалення рішень у складних умовах, публічний виступ або захист проєкту. Такі форми роботи сприяють розвитку комунікативних умінь, емоційного інтелекту, здатності працювати в команді та брати на себе відповідальність.

Вагомий чинник формування лідерства – цифровізація освітнього процесу. Активне впровадження інформаційно-комунікаційних технологій, використання цифрових освітніх платформ (зокрема Moodle, Google Classroom, Microsoft Teams) створюють нові можливості для розвитку самостійності, критичного мислення, комунікативних навичок та здатності до ухвалення рішень. Цифрове освітнє середовище сприяє формуванню «цифрового лідерства», що передбачає здатність ефективно використовувати технології для організації діяльності, взаємодії та досягнення результатів.

Отже, освітні компоненти, побудовані на засадах активної взаємодії та практичної діяльності, забезпечують формування лідерства як інтегральної якості особистості, що поєднує знання, уміння та ціннісні орієнтації.

Не менш важливу роль у формуванні лідерських якостей відіграє позааудиторна діяльність, яка створює умови для їх реалізації у реальних соціальних ситуаціях. На відміну від навчальних занять, вона має більш відкритий, ініціативний і практико-орієнтований характер, що сприяє розвитку самостійності, відповідальності та соціальної активності здобувачів освіти.

Одним із ключових напрямів є участь у діяльності органів студентського самоврядування, де здобувачі освіти набувають досвіду організації колективної діяльності, ухвалення управлінських рішень, представлення інтересів студентської спільноти та налагодження ефективної комунікації. Виконання функцій голови студентської ради, координатора проєкту чи організатора заходу дозволяє сформувати навички лідерської взаємодії в реальному середовищі.

Вагомим чинником є також залучення до волонтерських і соціальних ініціатив. Участь у благодійних акціях, підтримці соціально вразливих груп, організації громадських заходів формує не лише організаційні та комунікативні вміння, а й сприяє розвитку громадянської відповідальності, емпатії та патріотичної свідомості. Особливої актуальності це набуває в умовах сучасних суспільних викликів, коли волонтерська діяльність стає важливим проявом активної громадянської позиції.

Крім того, значний потенціал мають культурно-мистецькі та наукові заходи: конференції, круглі столи, творчі конкурси, фестивалі, у межах яких здобувачі освіти є не лише учасниками, а й організаторами. Це сприяє розвитку ініціативності, креативності та навичок управління проєктами.

Отже, позааудиторна діяльність – важливе середовище практичного формування лідерських якостей, у якому відбувається інтеграція знань, умінь і

цінностей, забезпечуючи становлення соціально активної, відповідальної та патріотично свідомої особистості.

Одним із ключових проявів глобалізації є інтернаціоналізація освіти, що передбачає інтеграцію національних освітніх систем у світовий освітній простір, розвиток міжнародного співробітництва та академічної мобільності. Участь здобувачів освіти в міжнародних освітніх програмах, зокрема в межах програм академічного обміну, сприяє розширенню світогляду, розвитку самостійності, відповідальності та лідерських якостей, необхідних для ефективної діяльності в багатокультурному середовищі [8].

Важливою є також участь у міжнародних проєктах, що забезпечує розвиток міжкультурної комунікації, толерантності та відкритості до іншого досвіду. Такий досвід дозволяє формувати лідерство, здатне функціонувати в умовах глобалізованого світу.

Питання формування лідерства тісно пов'язане з концепцією глобальних компетентностей, розробленою OECD та UNESCO. У відповідних документах підкреслено, що сучасна освіта має формувати здатність особистості діяти в багатокультурному середовищі, поважати культурне різноманіття та водночас зберігати власну ідентичність [14]. Серед глобальних компетентностей вагоме значення мають *soft skills* – комунікативні здібності, емоційний інтелект, критичне мислення, креативність, уміння працювати в команді. Водночас важливою складовою є міжкультурна комунікація, що забезпечує ефективну взаємодію в умовах культурного різноманіття. Сукупно ці якості формують підґрунтя сучасного лідерства, орієнтованого на співпрацю, відкритість і здатність до адаптації в глобальному середовищі.

Водночас глобалізаційні процеси супроводжуються низкою ризиків, серед яких особливу увагу привертає проблема втрати національної ідентичності. Поширення глобальних культурних моделей, стандартизація освітнього контенту та домінування іноземних інформаційних ресурсів можуть призводити до послаблення національно-ціннісних орієнтацій молоді. У цьому контексті важливим завданням освіти стає забезпечення гармонійного поєднання глобальних і національних компонентів, що передбачає інтеграцію патріотичних цінностей у зміст освіти та виховання як основу соціальної відповідальності особистості [6].

Отже, глобалізація – потужний чинник формування лідерства в освіті, створюючи нові можливості для розвитку особистості, водночас актуалізуючи необхідність збереження національної ідентичності та ціннісних орієнтирів. Ефективне формування лідерських якостей можливе за умови збалансованого поєднання глобальних освітніх тенденцій і національно-патріотичного виховання.

У сучасних умовах трансформації суспільства та посилення глобалізаційних процесів особливого значення набуває формування лідерських якостей

особистості на основі ціннісних орієнтацій, серед яких провідне місце посідають патріотичні. Патріотизм є важливим чинником громадянської відповідальності, оскільки забезпечує усвідомлене ставлення особистості до держави, суспільства та власної ролі в їх розвитку. Він сприяє готовності діяти в інтересах громади й країни, ухвалювати обґрунтовані рішення та виявляти ініціативу, що становить сутнісні характеристики лідерства.

Вагомим аспектом цього процесу є формування національної свідомості та ідентичності. Вони забезпечують відчуття належності до спільноти, сприяють усвідомленню значущості культурної спадщини, мови, традицій і історії. У цьому контексті лідер постає як носій і транслятор національних цінностей, здатний консолідувати суспільство та спрямовувати його розвиток. Відповідно до Концепції національно-патріотичного виховання, освіта має забезпечити формування «самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа...», який поєднує національну свідомість із відкритістю до світового культурного простору [6].

Інтеграція патріотичних цінностей у зміст освіти – важлива умова формування цілісної особистості майбутнього лідера. Це передбачає включення національно орієнтованого змісту в освітні компоненти, використання історико-культурного контексту та організацію виховних заходів, спрямованих на розвиток громадянської позиції. Важливу роль відіграють інтерактивні методи навчання, що сприяють формуванню критичного мислення, відповідальності та активної участі здобувачів освіти в суспільному житті.

Отже, патріотичні цінності визначають ціннісну спрямованість лідерства, забезпечуючи його соціальну значущість та ефективність у сучасному суспільстві.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Отже, глобалізація суттєво впливає на формування лідерства в освіті, відкриваючи нові можливості для розвитку особистості та водночас створюючи виклики, пов'язані зі збереженням національної ідентичності. Патріотичні цінності виступають ключовим чинником формування лідерських якостей, забезпечуючи їх ціннісну спрямованість і соціальну значущість. Вони сприяють розвитку громадянської відповідальності, національної самосвідомості та соціальної активності особистості. Ефективне формування лідерства можливе за умови поєднання глобальних освітніх тенденцій із національно-патріотичним вихованням. Лідер XXI століття – це не лише професіонал, а носій цінностей, здатний діяти в інтересах суспільства, поєднуючи глобальне бачення з національною ідентичністю.

Подальшого вивчення потребують механізми інтеграції патріотичних цінностей у зміст освітніх компонентів і позааудиторної діяльності, а також визначення ефективних педагогічних умов формування лідерських якостей у цифровому освітньому середовищі. Перспективним напрямом також є

дослідження впливу міжнародної академічної мобільності та міжкультурної комунікації на розвиток лідерського потенціалу здобувачів освіти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баліка Л. М., Ярута Н. Формування ціннісних орієнтацій дітей дошкільного віку на основі педагогічної спадщини В. О. Сухомлинського: з досвіду роботи. *Інноватика у вихованні*, 2020. №1(12). С. 75-84. <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i12.318>
2. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Національно-патріотичне виховання у контексті сучасних викликів: методичні рекомендації [для вчителів, методистів, авторів програм і підручників, науковців, викладачів, студентів закладів професійної й вищої освіти, управлінців, політиків]. Київ: Фенікс, 2022. 64 с.
3. Газізова О. Національно-патріотичне виховання у контексті утвердження української ідентичності в умовах війни: українознавчий контент. *Українознавство*, 2025. № 3(96). С. 8-21.
4. Дьюї Дж. Демократія і освіта. Львів: «Літопис», 2003. 294 с.
5. Ковальська В. С. Педагогічне лідерство як умова формування стимулюючого освітнього середовища сучасного закладу освіти. *Теорія і методика професійної освіти*, 2023. Випуск 62. Том 1. С. 157-160.
6. Концепція національно-патріотичного виховання в системі освіти України: Наказ Міністерства освіти і науки України від 06 червня 2022 року № 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (дата звернення: 08.04.2026)
7. Лісовська К. Сучасні тенденції формування національно-патріотичного виховання у молодших школярів як вимога концепції «Нова українська школа». *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*, 2024. №42(2). С. 111–118. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.4214>
8. Паска Т. Міжнародна академічна мобільність і розвиток лідерського потенціалу здобувачів вищої освіти в умовах глобалізації. *Вісник науки та освіти*, 2025. №7(37). С.1521-1538.
9. Про освіту: Закон України від 5 вересня 2017 року № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 08.04.2026)
10. Формування патріотичної та громадянської свідомості учнів: теорія і практика : моногр. / Авт. кол.: Александрова О. С., Левітас Ф. Л., Салата О. О., Шепетяк О. М., Матвійчук О. Є., Петрошук Н. Р. та ін. ; [за заг. ред. проф. Левітаса Ф. Л. ; наук. ред. Александрової О. С., Салати О. О.]. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2018. 172 с.
11. Фрейре П. Педагогіка пригноблених. Київ: Юніверс. 2003. 168 с.
12. Фуллан М. Сили змін. Вимірювання глибини освітніх реформ. пер. з англ. Г. Шиян, Р. Шиян. Львів: Літопис : Центр гуманітарних досліджень Львівського національного ун-ту ім. І. Франка, 2000. 269 с.
13. Bass B. M. From Transactional to Transformational Leadership: Learning to Share a Vision. *Organizational dynamics*, 1990. No18. P. 19-32.
14. Global Education in Europe to 2015: Strategy, Policies and Perspectives. Outcomes and Papers of the Europe – wide Global Education Congress at Maastricht, the Netherlands, 15-17 November 2002 / eds. E. O'Loughling, L. Wegimont. The North-South Centre of the Council of Europe: Lisbon. 2003.

REFERENCES

1. Balika L. M., Yaruta N. Formuvannia tsinnisnykh oriientatsii ditei doshkilnoho viku na osnovi pedahohichnoi spadshchyny V. O. Sukhomlynskoho: z dosvidu roboty.[Shaping the Value Orientations of Preschool Children Based on the Pedagogical Legacy of V. O. Sukhomlinsky: Insights from Professional Experience] *Innovatyka u vykhovanni*, 2020. No 1(12). S. 75-84. <https://doi.org/10.35619/iuu.v1i12.318>[in Ukrainian]

2. Bondarenko N. V., Kosianchuk S. V. Natsionalno-patriotychne vykhovannia u konteksti suchasnykh vyklykiv: metodychni rekomendatsii [dlia vchyteliv, metodystiv, avtoriv prohran i pidruchnykiv, naukovtsiv, vykladachiv, studentiv zakladiv profesiinoi y vyshchoi osvity, upravlintsiv, politykiv] [National-Patriotic Education in the Context of Contemporary Challenges: Methodological Recommendations [for teachers, curriculum specialists, curriculum and textbook authors, researchers, lecturers, students in vocational and higher education institutions, administrators, and policymakers]. Kyiv: Feniks, 2022. 64 s.[in Ukrainian]

3. Hazizova O. Natsionalno-patriotychne vykhovannia u konteksti utverdzhennia ukrainskoi identychnosti v umovakh viiny: ukrainoznavchyi kontent. [National-patriotic education in the context of affirming Ukrainian identity during wartime: content on Ukrainian studies]. *Ukrainoznavstvo*, 2025. No 3(96). S. 8-21.[in Ukrainian]

4. Diui Dzh. Demokratsiia i osvita. [Democracy and Education]. Lviv: «Litopys», 2003. 294 s. [in Ukrainian]

5. Kovalska V. S. Pedagogichne liderstvo yak umova formuvannia stymuliuuchoho osvitnoho seredovyshcha suchasnoho zakladu osvity [Educational Leadership as a Prerequisite for Creating a Motivating Educational Environment in a Modern Educational Institution]. *Teoriia i metodyka profesiinoi osvity*, 2023. Vypusk 62. Tom 1. S. 157-160.[in Ukrainian]

6. Kontseptsiiia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia v systemi osvity Ukrainy [The Concept of National-Patriotic Education in Ukraine's Education System]: Nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 06 chervnia 2022 roku No 527. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text> (data zvernennia: 08.04.2026) [in Ukrainian]

7. Lisovska K. Suchasni tendentsii formuvannia natsionalno-patriotychnoho vykhovannia u molodshykh shkoliariv yak vymoha kontseptsii «Nova ukrainska shkola». [Current trends in fostering national and patriotic education among elementary school students as a requirement of the «New Ukrainian School» concept.]. *Pedahohichna osvita: Teoriia i praktyka. Psykholohiia. Pedahohika*, 2024. №42(2). S. 111–118. DOI: <https://doi.org/10.28925/2311-2409.2024.4214> [in Ukrainian]

8. Paska T. Mizhnarodna akademichna mobilnist i rozvytok liderskoho potentsialu zdobuvachiv vyshchoi osvity v umovakh hlobalizatsii. [International Academic Mobility and the Development of Leadership Potential Among Higher Education Students in the Context of Globalization]. *Visnyk nauky ta osvity*, 2025. No 7(37). S.1521-1538. [in Ukrainian]

9. Pro osvitu [On Education]: Zakon Ukrainy vid 5 veresnia 2017 roku № 2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (data zvernennia: 08.04.2026) [in Ukrainian]

10. Formuvannia patriotychnoi ta hromadianskoi svidomosti uchniv: teoriia i praktyka : monohr. [Developing Patriotic and Civic Awareness among Students: Theory and Practice: A Monograph] / Avt. kol.: Aleksandrova O. S., Levitas F. L., Salata O. O., Shepetiak O. M., Matviichuk O. Ye., Petroschuk N. R. ta in. ; [za zah. red. prof. Levitasa F. L. ; nauk. red. Aleksandrovoi O. S., Salaty O. O.]. Kyiv : Kyiv. un-t im. B. Hrinchenka, 2018. 172 s.[in Ukrainian]

11. Freire P. Pedahohika pryhnoblenykh. [The Pedagogy of the Oppressed]. Kyiv: Yunivers. 2003. 168 s. [in Ukrainian]

12. Fullan M. Syly zmin. Vymiriuvannia hlybyny osvitnikh reform. [Forces of Change: Measuring the Depth of Educational Reforms.] per. z anhl. H. Shyian, R. Shyian. Liviv: Litopys : Tsentri humanitarnykh doslidzhen Lvivskoho natsionalnoho un-tu im. I. Franka, 2000. 269 s.[in Ukrainian]

13. Bass B. M. From Transactional to Transformational Leadership: Learning to Share a Vision. *Organizational dynamics*, 1990. No 18. P. 19-32.

14. Global Education in Europe to 2015: Strategy, Policies and Perspectives. Outcomes and Papers of the Europe – wide Global Education Congress at Maastricht, the Netherlands, 15-17

November 2002 / eds. E. O'Loughling, L. Wegimont. The North-South Centre of the Council of Europe: Lisbon. 2003.

THE DEVELOPMENT OF LEADERSHIP AMONG STUDENTS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION: THE ROLE OF PATRIOTIC VALUES

Alla SEMBRAT

PhD in Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the
Education and Pedagogical Innovation Department
of Hryhorii Skovoroda University of Pereiaslav,
Pereiaslav, Ukraine
ORCID: 0000-0003-2336-7203
e-mail: allasembrat@ukr.net

Larysa TKACHENKO

PhD in Philological Sciences,
Associate Professor at the
Education and Pedagogical Innovation Department
of Hryhorii Skovoroda University of Pereiaslav
Pereiaslav, Ukraine
ORCID: 0000-0001-6972-6350
e-mail: larisa_tkachenko_80@ukr.net

Abstract. This article provides a theoretical justification of the characteristics of leadership development among students in the context of globalization through the lens of patriotic values. The relevance of the study stems from contemporary transformations in the educational landscape, characterized by the internationalization of education, the development of academic mobility, the digitization of the educational process, and increasing demands for the development of global competencies.

The article analyzes contemporary scientific approaches to interpreting leadership as an integral personal quality encompassing the ability to organize activities, make responsible decisions, interact effectively, and influence the social environment. The main types of leadership – specifically social, educational, and transformational – are identified, and their significance in shaping an active individual in a globalized society is substantiated.

The influence of globalization processes on the formation of leadership qualities is revealed, particularly through the development of intercultural communication, soft skills, and the ability to adapt in a dynamic social environment. At the same time, attention is focused on the risks associated with the erosion of national identity, which necessitates strengthening the values-based component of the educational process.

The role of patriotic values as a key factor in the development of leadership, which fosters civic responsibility, national identity, and social engagement, has been substantiated. The structure of patriotic values (cognitive, emotional-value, and activity components) and their significance in the development of leadership qualities have been identified.

It is demonstrated that the integration of patriotic values into the content of educational components and extracurricular activities contributes to the formation of a socially responsible leader capable of combining global thinking with national values. The necessity of harmoniously combining global educational trends and national-patriotic education is emphasized as an important condition for the effective development of leadership in the modern educational environment.

Keywords: leadership, globalization, patriotic values, educational process, national identity, leadership qualities, civic responsibility.

Стаття надійшла до редакції 22.04.2026 р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 06.05.2026 р.

Стаття опублікована 15.06.2026 р.